

Становище

на доц. д-р Мариана Асенова Балабанова

за представените трудове за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност **ДОЦЕНТ** в професионално направление 1.2. Педагогика (Методика на обучението по български език и литература в началните класове – творчеството в литературното обучение),

обявен в Държавен вестник брой 101 от 20.12.2022 г. от ЮЗУ "Н.Рилски" – Благоевград

Относно: научната, научно-приложната и професионално-академичната дейност и продукцията, представени от участника в конкурса

I. Кратки биографични данни за кандидата

Гл. ас. д-р Ива Стаменова е единствен участник в конкурса. Има защитен дисертационен труд през 2018 г. на тема: „Развитие на четивната грамотност на учениците в 4. клас в условията на проектна учебна дейност“. Като главен асистент (от 2020 година) в катедра Предучилищна и начална училищна педагогика преподава дисциплините: „Методика на обучението по български език и литература в началните класове“, „Дидактика на началното ограмотяване Комуникативноречевни умения у учениците“, „Първите дни на детето в училище“.

II. Характеристика на научната и научно-приложната продукция на кандидата

В *справката за изпълнение на минималните национални изисквания* (Заклучителни разпоредби по Правилника за прилагане на закона за развитие на академичния състав, обнародвана в Държавен Вестник, брой 56/2018 година) за заемане на академичната длъжност доцент се вижда, че научната дейност на главен асистент д-р Ива Стаменова надхвърля изискуемия минимум по групите от показатели.

При оценката на съответствието на гл. ас. д-р Ива Стаменова за академичната длъжност доцент, ще взема предвид нейното цялостно научно творчество, но ще рецензирам основно трудовете ѝ, които са от нейния постдокторантски период.

III. Основни приноси в научната, научно-приложната и преподавателска дейност на кандидата

Гл. ас. д-р Ива Стаменова участва в конкурса с една самостоятелна монография, книга на база на защитен докторат, 30 публикации, от които 14 – в България, и 16 – в чужбина. Част от публикациите са от участия в научни форуми.

Хабилитационният труд на гл. ас. д-р Ива Стаменова е в областта на технологията на литературното обучение в начална училищна възраст. В него тя доказва, че системното и последователно използване на процеса на възприемане на литературни произведения в 4. клас е детерминантен фактор на четенето с разбиране и облекченото творческо пресъздаване на четените произведения. Мога да посоча следните приносни моменти в този труд:

- *Съществен принос в изследването е практико-приложната реализация в началното училище на корелативната връзка между литературата, четенето и въображението.*
- *Разработен и апробиран в училищната практика е авторски дидактически модел за стимулиране развитието на творческите умения при учениците в IV клас чрез работата върху художествени произведения.*
- *Създадена е цялостна двупосочна система, в която е показано постъпателно, стъпка по стъпка, как учителят реорганизира познавателното съдържание, интерпретира го и го оформя нагледно-образно така, че да се възприеме от детето системно-структурно, в хармония със собствения ритъм и темп на разбиране и осмисляне.*
- *Оригинален е приносът на гл. ас. д-р Ива Стаменова в разработването на педагого-технологичен модел, имащ за свой предмет подготовката на студентите за използване на художествената литература като средство не само за подобряване на четивните умения, но и способността на учениците за творческо*

пресъздаване на осмислените текстове, съобразно формиращата се триединна корелация „реч-мислене-въображение“.

Технологичният модел за работа с художествени произведения е конкретизиран в поредица от статии. (Доказателствата за това са под номера 12, 18, 19, 20, 21, 23, 24, 26). Освен приказният жанр, като фактор за стимулиране на творчеството, е разгледана и поезията. (Посочено е в Доказателство №34). В контекста на литературното обучение е и акцентът върху водещите критерии, определящи системата от творчески задачи (доказателство №33).

В своя постдокторантски период гл. ас. д-р Ива Стаменова продължава да разработва идеите си за развитието на четивната грамотност на учениците и неговите психолого-педагогически проекции.

В книгата, изградена на базата на дисертационния труд, е представен апробиран технологичен модел за развитие на четивната грамотност на 10-11-годишните ученици чрез проектна учебна дейност. Приносен момент е създаването на система от критерии и показатели за диагностика и оценка на четивната грамотност на учениците в начална училищна възраст.

Разработеният технологичен модел е конкретизиран в поредица от статии. (Доказателствата за това са под следните номера: 14, 4, 6, 2, 16, 36). Анализирани са данни за креативността на учениците чрез работата по учебни проекти по четене (доказателство №11).

Процесът на стимулиране на творческата активност е осмислен и представен в строен алгоритъм (доказателство №35).

Една от публикациите е посветена на трудностите, изпитвани от учениците в IV клас при четенето на непознат текст, въз основа на който попълват тест, състоящ се от отворени и затворени въпроси (доказателство №7).

В статия е обосновано и приложението на груповата организация на дейността за развитие на словесно-творческите умения на учениците (доказателство №27).

Публикациите на гл. ас. д-р Ива Стаменова в областта на **езиковото обучение в училище** са с основен предмет съставянето на творчески текстове и

се отнасят както към теорията, така и към практиката. Като методологически детерминанти се проявяват основни педагогически концепции за учебното съдържание, за видовете урочна дейност, методите и похватите на обучение, за възможностите за естествена вътрешна мотивация за речева активност, проблемите, с които се сблъскват студентите при разработка на уроците по български език (доказателства №23, 19, 28).

I. Значимост на приносите за науката и практиката

Теоретичните приноси на гл. ас. д-р Ива Стаменова са проверени експериментално, доказани са и се състоят в следното:

- Направен е принос в методиката на езиковото обучение като част от професионалните компетенции на началния учител.
- Обогатена е методическата система за развитие на творческия разказ.

Практико-приложните приноси на гл. ас. д-р Ива Стаменова са в областта както на практическото обучение на студентите, така и в практиката на обучението по БЕЛ в началното училище.

Основното съдържание на практико-приложните приноси се състои в следното:

- *Отличителна характеристика на научното творчество на гл. ас. д-р Ива Стаменова е постигането на единство между теорията и практиката с умението да операционализира теоретичните постановки до равнище, което ги прави възможни за верификация и трансфер в практиката.*
- *Съставена е, апробирана е и е въведена в практиката цялостна и стройна педагогическа технология за формирането на професионалните компетенции на студентите от педагогическите специалности за разработването и прилагането на мнемонични таблици в процеса на литературното обучение в детската градина.*

V. Документите и материалите, представени от гл. ас. д-р Ива Стаменова отговарят на всички изисквания. Във връзка с нормативната уредба, специално на „Закон за развитие на академичния състав в Република България“ и правилника за прилагането му, *в публикуваните трудове не открих плагиатство и нарушаване на чужди авторски права.*

VI. Критични бележки и препоръки

Направеният от мен анализ на научните изследвания и приноси на гл. ас.

д-р Ива Стаменова ми дават основание да направя някои *забележки* и *препоръки*.

Като основна забележка е надмощието на публикациите в областта на литературното обучение в началното училище и малкият брой публикации, насочени пряко към езиковото обучение по БЕЛ в начален етап. Затова моите препоръки към кандидатката са да продължи изследванията си в областта на методиката на обучение по БЕЛ, като задълбочи търсенията си по посока на обогатяване и трансфер на иновативните ѝ идеи в методиката на обучението по български език в началното училище.

Заклучение

Оценката на публикациите и преподавателската дейност на гл. ас. д-р Ива Стаменова показва: адекватност на научните приоритети на направлението на конкурса, качествено съответствие на научната продукция на наукометричните критерии и показатели, приносен характер на представените научни трудове, приложен характер на резултатите.

След извършеното от мен рецензиране на предложените трудове, изказвам пред уважаемите членове на научното жури своята *цялостна положителна оценка*. Препоръчвам на почитаемото научно жури да предложи на Факултетния съвет на факултета по Педагогика към Югозападен университет „Неофит Рилски“ *„да одобри и избере гл. ас. д-р Ива Стаменова за заемане на академичната длъжност „доцент“ в област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика (Методика*

на обучението по български език и литература в началните класове – творчеството в литературното обучение).

15. 03. 2023 г.

*Изготвил (Член на журито):
Доц. д-р Мариана Балабанова*

SCIENTIFIC OPINION

OF ASSOC. PROF. MARIANA ASSENOVA BALABANOVA, PhD

ON THE SUBMITTED WORKS FOR PARTICIPATION IN A COMPETITION FOR
THE ACADEMIC POSITION OF ASSOCIATE PROFESSOR

IN PROFESSIONAL FIELD 1.2. PEDAGOGY (METHODOLOGY OF TEACHING
BULGARIAN LANGUAGE AND LITERATURE IN PRIMARY GRADES -
CREATIVITY IN LITERARY EDUCATION),

ANNOUNCED IN THE STATE GAZETTE NO. 101 OF 20.12.2022 BY SOUTHWEST
UNIVERSITY "N. RILSKI" - BLAGOEVGRAD

*Subject: the scientific, applied and professional-academic activity and production
presented by the participant in the competition*

I. Brief biographical details of the applicant

Principal asst. Dr. Iva Stamenova is the only participant in the competition. She has defended her dissertation in 2018 on the topic "Development of reading literacy of students in grade 4 in the conditions of project-based learning".

As a senior assistant professor (since 2020) in the Department of Preschool and Primary School Pedagogy she teaches the disciplines: "Methodology of teaching Bulgarian language and literature in primary classes", "Didactics of primary literacy Communication-speech skills of students", "The first days of the child in school"..

II. Characteristics of the candidate's scientific and applied production

The report on the fulfillment of the minimum national requirements (Final Provisions on the Implementation of the Law on the Development of Academic Staff, promulgated in the State Gazette, No. 56/2018) for holding the academic position of associate professor shows that the scientific activity of Assistant Professor Dr. Iva Stamenova exceeds the required minimum in the groups of indicators.

In the assessment of the compliance of Dr. Iva Stamenova for the academic position of Associate Professor, I will take into account her overall scientific creativity, but I will mainly review her works that are from her postdoctoral period.

III. Main contributions to the candidate's scientific, applied and teaching activities

Principal as. Dr. Iva Stamenova participated in the competition with one independent monograph, a book based on a defended doctorate, 30 publications, of which 14 - in Bulgaria, and 16 - abroad. Some of the publications are from participation in scientific forums.

The habilitation thesis of chief. as. Dr. Iva Stamenova is in the field of technology of literary education in primary school age. In it, she proves that the systematic and consistent use of the process of perception of literary works in the 4th grade is a determinant of reading comprehension and facilitated creative recreation of the read works. I can point to the following contributions to this work:

- A significant contribution of the study is the practical-applied implementation in elementary school of the correlative relationship between literature, reading and imagination.
- An author's didactic model for stimulating the development of creative skills in students in the 4th grade through the work on works of fiction has been developed and tested in school practice.
- A comprehensive two-way system has been created, in which it is shown step by step, step by step, how the teacher reorganizes the cognitive content, interprets it and shapes it visually-structurally so that it is perceived by the child systematically-structurally, in harmony with his own rhythm and pace of understanding and comprehension.
- Original is the contribution of prof. asc. Dr. Iva Stamenova in the development of a pedagogical-technological model, having as its object the preparation of students for the use of fiction as a means not only to improve reading skills, but also the ability of students to creatively recreate the conceptualized texts, according to the emerging triadic correlation "speech-thinking-imagination".

The technological model for working with works of fiction is specified in a series of articles. (The evidence for this is under numbers 12, 18, 19, 20, 21, 23, 24, 26). In addition to the fairy tale genre, poetry is discussed as a factor in stimulating creativity. (It is referred to in Exhibit No. 34). In the context of literary instruction, there is also an emphasis on the guiding criteria defining the system of creative tasks (Exhibit №33).

In her postdoctoral period, Asst. Dr. Iva Stamenova continues to develop her ideas on the development of students' reading literacy and its psychological and pedagogical projections. The book, based on the dissertation, presents an approved technological model for the development of reading literacy of 10-11-year-old students through project-based learning activities. A contributing point is the creation of a system of criteria and indicators for the diagnosis and assessment of reading literacy of primary school-age students.

The developed technological model is specified in a series of articles. (The evidence for this is under the following numbers: 14, 4, 6, 2, 16, 36). Evidence of students' creativity through work on reading learning projects is analyzed (Evidence №11).

The process of stimulating creativity is conceptualized and presented in a rigorous algorithm (evidence №35).

One of the publications is devoted to the difficulties experienced by students in grade IV in reading an unfamiliar text, based on which they complete a test consisting of open and closed questions (evidence №. 7).

The article also justifies the application of group organization of the activity for the development of students' verbal-creative skills (Exhibit №27).

The publications of chief Asst. Dr. Iva Stamenova's publications in the field of language teaching at school are mainly concerned with the composition of creative texts and relate to both theory and practice. As methodological determinants, basic pedagogical concepts of the teaching content, types of lesson activity, methods and techniques of teaching, possibilities of natural intrinsic motivation for speech activity, problems faced by students in the development of Bulgarian language lessons are manifested (Evidence №23, 19, 28).

IV. Significance of the contributions for science and practice

The theoretical contributions of chief assistant PhD Iva Andonova Stamenova have been experimentally verified, proven and consist in the following:

- A contribution to the methodology of language teaching as part of the professional competences of the primary teacher is made.
- The methodological system for the development of the creative narrative is enriched.

The practical-applied contributions of the head as. Dr. Iva Stamenova are in the field of both practical training of students and in the practice of teaching in primary school.

The main content of the practical-applied contributions consists in the following:

- A distinctive characteristic of the scientific creativity of Asst. Dr. Iva Stamenova is the achievement of unity between theory and practice with the ability to operationalize the theoretical formulations to a level that makes them possible for verification and transfer in practice.
- A comprehensive and slender pedagogical technology for the formation of professional competences of students of pedagogical specialties for the development and application

of mnemonic tables in the process of literary education in kindergarten has been compiled, approbated and put into practice.

V. The documents and materials presented by the head as. Dr. Iva Stamenova meet all the requirements. In relation to the legal framework, especially the "Law on the Development of Academic Staff in the Republic of Bulgaria" and the regulations for its implementation, in the published works I did not find plagiarism and violation of foreign copyrights.

VI. Critical remarks and recommendations

My analysis of the scientific research and contributions of chief Asst. Dr. Iva Stamenova give me grounds to make some remarks and recommendations.

The main remark is the predominance of publications in the field of literary education in primary school and the small number of publications directly focused on the language teaching in the primary stage. Therefore, my recommendations to the candidate are to continue her research in the field of the methodology of teaching of Bulgarian language in primary school, deepening her search in the direction of enrichment and transfer of her innovative ideas in the methodology of teaching Bulgarian language in primary school.

Conclusion

The evaluation of the publications and the teaching activity of Chief Assistant. Dr. Iva Stamenova shows: adequacy of the scientific priorities of the competition area, qualitative conformity of the scientific production to the scientific criteria and indicators, contributory nature of the presented scientific works, applied nature of the results.

After my review of the proposed works, I express to the distinguished members of the scientific jury my overall positive assessment. I recommend to the honorable scientific jury to propose to the Faculty Council of the Faculty of Pedagogy at Southwest University "Neofit Rilski" "to approve and elect Dr. Iva Stamenova for the academic position of "Associate Professor" in the field of higher education 1. Pedagogical Sciences, professional field 1.2. Pedagogy (Methodology of teaching Bulgarian language and literature in primary classes - creativity in literary education).

15. 03. 2023 г.

(Member of the jury):

Assoc. Prof. Mariana Balabanova